

ZAČETEK DELOVANJA NATOVEGA CENTRA ODLIČNOSTI ZA GORSKO BOJEVANJE V SLOVENIJI VSE BLIŽJE

Intervju z brigadirjem Mihom Škerbincem, poveljnikom 1. brigade SV

»Po enajstih letih članstva bo v Republiki Sloveniji končno zaplapolala tudi Natova zastava. Lahko bi že prej, mogoče ob desetletnici, vendar bo to kljub temu velik uspeh« je dejal brigadir Miha Škerbinc.

V Centru za usposabljanje v Poljčah je od 20. do 24. oktobra potekala druga ustanovitvena konferenca Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje. Za pogovor smo se dogovorili z brigadirjem Mihom Škerbincem, poveljnikom 1. brigade, ki je od sklepa Vlade Republike Slovenije 14. marca letos oral ledino na poti od Večnacionalnega centra odličnosti za gorsko bojevanje do Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje v Sloveniji. O tem, iz kakšnega materiala je bila ledina in kako oranje še poteka, predvsem pa o tem, kakšen bo rezultat, smo povprašali prvega moža 1. brigade.

Brigadir Škerbinc, danes poteka zadnji dan druge ustanovitvene konference Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje. Kako je potekala konferenca in kakšni so vaši vtisi ob njenem zaključku?

Druga ustanovitvena konferenca je najpomembnejši korak na več kot desetletni poti od časa, ko smo leta 2004 izrazili namero, da bomo v Republiki Sloveniji ustanovili Natov center odličnosti za gorsko bojevanje (NCOGB), pa do trenutka, ko bo ta center tudi formalno začel delovati. Dolga pot je za nami in nemogoče je govoriti o današnjih vtisih, ne da bi se ozrli nazaj. Ustanavljanje centra vidim kot značilno slovensko zgodbo v

pozitivnem in tudi manj lepem delu. Spoštovati in ceniti je treba smelost generacije voditeljev v SV, ki je takrat pogumno najavila v zavezništvu tako namero. Kot zanimiv in koristen se je pokazal tudi naš specifični pristop, ko smo februarja 2011 kot neko vmesno fazo ustanovili Večnacionalni center odličnosti za gorsko bojevanje (VOCGB). Alternativa temu je bila, da bi pač zavezništvu sporočili, da tega nismo sposobni narediti. Druga odločitev je bila, da bomo ob enakih zmogljivostih štirih polkov v SV, ki bodo imeli enako strukturo, enako sestavo in enako poslanstvo, kljub temu naredili izjemo in v 132. polku ohranili tudi zmogljivost gorskega bojevanja.

V imenu Slovenske vojske je udeležence konference uvodoma pozdravil načelnik Generalštaba Slovenske brigadir dr. Andrej Osterman.

VCOGB je bil samo prehodna organizacijska oblika. V njegovo delo so bile vključene Italija, Avstrija, Madžarska in od nedavnega še Hrvaška in Črna gora. Z dnem ustanovitve NCOGB bo VCOGB nehal delovati. Tako se bo tudi končala naloga Prve brigade, ki je s preoblikovanjem SV v svojo strukturo sprejela tako 132. gorski polk kot tudi VCOBG, da uspešno uresniči desetletno zgodbo ustanavljanja centra odličnosti.

Ali to pomeni, da se bo z nekaterimi naštetimi državami sodelovanje končalo?

Preoblikovanje VCOBG v NCOGB je bilo eden temeljnih ciljev večnacionalnega centra, zato bi bilo teoretično mogoče, da bi vseh pet držav skupaj pristopilo k ustanavljanju Natovega centra. Toda ta možnost se je pokazala kot preveč zapletena in politično težje izvedljiva. Italija, Avstrija in Hrvaška ostajajo dejavne tudi v Natovem centru, Madžarska se je tem ambicijam odrekla, kar je glede na njene geografske značilnosti logično, Črna gora pa je izrazila velik interes za sodelovanje pri delu centra, a je verjetno v tem trenutku njihov pristop težje izvedljiv zaradi drugih kratkoročnih priorit.

Velika večina vojsk v državah z goratim reliefom ima tudi svoje vojaške gorske šole. Tudi mi jo bomo ohranili, in sicer na način, da ne bomo za to potrebovali dodatnih človeških ali finančnih virov. Delovala bo v okviru 132. GORP in bo namenjena v glavnem certificiranju in licenciranju nacionalnih gorskih veščin in organiziranju mednarodnih aktivnosti na dvostranskih podlagah. Še najbolj pa je mogoče pomembno, da se bo delo vseh treh subjektov, tako 132. GORP kot tudi Gorske šole SV in Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje, medsebojno dopolnjevalo, usklajevalo in vzajemno podpiralo. Vsaka organizacija bo pri tem nekaj prihranila, po drugi strani pa bodo sinergijski učinki prinesli koristi tako SV kot tudi zavezništvu.

Kakšni so vzroki za to, da je bilo prav gorsko bojevanje izbrano kot tisto, ki ga Slovenija lahko ponudi v okviru zavezništva?

Včasih v šali povem, da smo Slovenci plezali in osvajali gore že pred 70.000 leti in da imamo za to dokaze v Potočki zijalki. Kakor koli gledamo, Slovenci smo tudi gorniški narod. Slovenija ima več kot 350 dvatisočakov, svoje Alpe, pa tudi dinarske in sredozemske hribe ter planote. Alpinistično smo Slovenci v svetovnem vrhu, tako po tradiciji kot po alpinističnih uspehih, enako velja za športno plezanje in planinstvo. Imamo bogato zgodovino ter tradicijo gorništva in vojaškega gorništva. Soška fronta iz prve svetovne vojne še danes velja za enega najbolj znanih primerov gorskega bojišča.

Od bloškega smučarja in pozneje z uspešno zgodbo Elana ter naših športnikov smo tudi znani in priznani na področju alpskega in nordijskega smučanja, inovacij ter izdelave smučarske in alpinistične opreme. V SV že od začetka deluje Gorska šola in več let smo vodilna država v VCOGB. Velikokrat je Slovenija zgled strokovnosti in dobre organiziranosti na področju reševanja v gorah in verjetno bi lahko še našteval, pa ne veljam za posebno dobrega poznavalca tega področja. Mogoče bi se lahko odločili za katero drugo področje, vendar sem prepričan, da ne bi mogli najti takega, ki bi bolj odražal našo specifiko in ki bi lepše povezal neko mednarodno vojaško aktivnost s prednostmi, specifikami in lepoto naše domovine. Toliko o motivih in smotru. Je pa še vsaj en vzrok za to, da smo Slovenci kandidirali za ustanovitev Natovega centra odličnosti. Ta je bolj pragmatične narave. Čeprav me takrat ni bilo zraven, sem prepričan, da smo hoteli tako pokazati tudi svojo pripravljenost za enakovredno delovanje v zavezništvu in da smo vsaj takrat še bili polni tudi tistega pravega domoljubnega zanosa, ko smo se hoteli v mednarodnem okolju tudi dokazovati. Bili smo namreč med prvimi, ki smo po spremembi doktrine in strukture v Natu izrazili pripravljenost za formiranje centra odličnosti. Po enajstih letih članstva bo končno v Republiki Sloveniji zaplapolala tudi Natova zastava. Lahko bi že prej,

Med konferenco je potekala odprta konstruktivna izmenjava mnenj in tvorno sodelovanje držav udeleženk s ciljem uspešnega prihodnjega sodelovanja v okviru NCOGB.

mogoče ob deseti obletnici, vendar bo to kljub temu velik uspeh.

Kakšen status bo imel NCOGB v SV in na Ministrstvu za obrambo, pa tudi v Natu?

Najprej bi bilo mogoče dobro pojasniti, kaj Natovi centri odličnosti sploh so in kakšno je njihovo poslanstvo. V sedemdesetih letih se je v vojaški teoriji, zlasti v ZDA, veliko govorilo in pisalo o transformaciji. Ugotovili so, da se slabo delo, birokratizacija oboroženih sil, negativna kadrovska selekcija, konservativni pristop in nepripravljenost na spremembe v medvojnem obdobju vedno plačajo s krvjo v naslednji vojni. Ne le, da se morajo vojske neprestano prilagajati tehnološkim, političnim, socialnim in drugim spremembam, temveč je treba te spremembe tudi predvideti in se neprestano spreminjati ter razvijati tako, da bodo sposobne odgovoriti varnostnim izzivom prihodnosti. Leta 2002 se je organizacijska struktura Nata tudi spremenila tako, da je nastalo novo poveljstvo, poveljstvo za transformacijo (Supreme Allied Command Transformation – SACT). Pomemben del pri razvoju doktrin, zbiranju, analizi in učenju iz izkušenj, pri usposabljanju in izobraževanju, razvoju konceptov in eksperimentiranju ter vzpostavljanju interoperabilnosti in zmogljivosti imajo tudi Natovi centri odličnosti. Od leta 2002 do danes je Nato akreditiral 18 takih centrov v različnih državah članicah, pet pa jih je še v fazi formiranja, med njimi tudi slovenski.

Udeleženci konference.

NCOGB bo samostojen in neodvisen subjekt. Tako ne bo niti v Natovi hierarhiji poveljevanja niti del SV. Najvišji organ v centru bo tako imenovani usmerjevalni odbor, v katerem bodo soodločale vse države s statusom članice zavezništva in sponzorske države NCOGB. Slovenija bo imela v centru kot država ustanoviteljica in nosilna država vedno položaj direktorja centra in direktorja usmerjevalnega odbora. Tudi države, ki niso članice Nata, a so vsaj članice Partnerstva za mir, lahko kot partnerske države aktivno sodelujejo pri delu centra. Edina omejitev je, da nimajo glasovalne pravice in da imajo omejen dostop do tajnih podatkov.

Kdo pravzaprav organizira Natov center odličnosti, je njen ustanovitelj in kaj to pomeni za Slovenijo? Kdo zagotavlja finančna sredstva za njegovo delovanje?

Navadno posamezna država izrazi interes po formiranju Natovega centra odličnosti. Edina izjema je center CIMIC, ki sta ga skupaj ustanovili Nemčija in Nizozemska. Druge zaveznice ali članice Partnerstva za mir se potem odločajo skladno s svojimi interesi. Pri NCOGB se bodo države odločale na podlagi več meril. Prav gotovo je na prvem mestu ocena, koliko lahko posamezna država prispeva s svojimi izkušnjami, tradicijo in

strokovnim znanjem, kako pomemben je zanjo dostop do ekspertiz in znanja s področja gorskega bojevanja »iz prve roke«, ne nazadnje pa je tu še ekonomsko vprašanje, koliko pridobi s cenejšim uporabljanjem storitev centra v primerjavi s prispevkom, ki ga daje. Natovi centri odličnosti so eden izmed najboljših primerov Natovega načela »pametne obrambe«. Pri vsem ima precej pomembno vlogo tudi načelo vzajemnosti. Pričakuje se, da če neka država podpira center v drugi, partnerski, državi, da ji bo to ta vzajemno vrnila. Na tem področju je še nekaj odprtih vprašanj glede našega centra. Upravičeno namreč pričakujemo, da se mu bo kot sponzorska država pridružila še Romunija. Z njo že več let dejavno sodelujemo pri delovanju centra odličnosti HUMINT (H COE) v Oradei. Pričakujemo tudi sodelovanje Češke. V njihovem Centru odličnosti za kemično, radiološko in jedrsko obrambo (JCBRN COE) v Vyškovu smo sponzorska država. Prav tako bi se Bolgarija odločila za sponzorski status v NCOGB, če bi se, na primer, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje aktivno pridružila njihovem Centru odličnosti za krizno upravljanje in odzivanje na nesreče (CMDR COE) v Sofiji. Financiranje dela centrov odličnosti poteka po točno določeni delitveni formuli. Sponzorske in partnerske države prispevajo s finančnim deležem, ki je sorazmeren s številom njihovih pripadnikov, ki aktivno delajo v centru. Zato je tako z vidika

uspešnosti dela centra kot tudi zaradi zmanjševanja stroškov Slovenije pomembno, da pridobimo čim več držav s sponzorskim statusom. Več držav bo prispevalo pripadnike v strukturo centra, večji bo proračun za delovanje centra, nižja bo osnovna vsota prispevka posamezne države in nižji bodo tudi stroški Republike Slovenije kot nosilne države. Pozneje bo o višini prispevka odločil usmerjevalni odbor. Z višino sredstev se bo odločalo pravzaprav o ravni ambicij. Slovenija bo kot nosilna država prispevala infrastrukturo, torej stavbo, v kateri je trenutno Center za usposabljanje v Poljčah, neposredno logistično podporo in proporcionalni del finančnega prispevka, pa tudi osnovno opremo za začetno delovanje centra. Zato je še treba omeniti, da bo imel center tudi svoje prihodke, ko bo zaračunaval kotizacije za usposabljanja in seminarje in ko bo zaračunaval izvedbo različnih tečajev bojevanja v gorah. Ta vir prihodka po izkušnjah v dosedanjem delu Večnacionalnega centra ne bo zanemarljiv.

Ko že govoriva o finančah, je pomembno še dvoje. Prvič, če seštejemo stroške dosedanjega delovanja Centra za usposabljanje v Poljčah, stroške delovanja VCOBG in Gorske šole, na koncu lahko zaključimo, da s slovenske perspektive ustanovitev Natovega centra ne bo drastično povečala finančnih obremenitev. In drugič, treba se je zavedati, da bo tak center tudi odlična priložnost za prodor slovenskega znanja in proizvodov na tržišča držav zavezništva in partnerskih držav. Cen-

ter se bo ukvarjal namreč tudi z razvojem in standardizacijo opreme in oborožitve.

Kdaj bodo prvi slušatelji in vadbenci odprli vrata Natovega centra odličnosti?

Ena izmed posebnosti, ki jo pogosto opazim pri Slovencih, je, da znamo biti pri sprejemanju odločitev neodločni, predvsem pa kritični do njih, ko so enkrat sprejete. Zadnja odločitev o ustanovitvi centra je bila sprejeta med pripravo načrta preoblikovanja Slovenske vojske. Za rok je bil določen dan Slovenske vojske leta 2015. Tako menim, da bo center slovesno odprl svoja vrata 15. maja 2015.

Liliana Brožič

Fotografije: Brane Petrovič

Polkovnik Boštjan Blaznik, bodoči direktor NCOGB